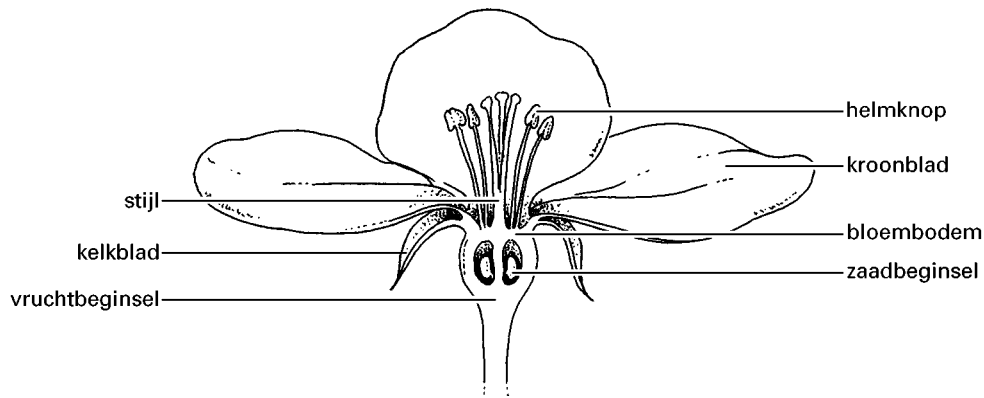

Hoger
Algemeen
Voortgezet
Onderwijs

Vooropleiding
Hoger
Beroeps
Onderwijs

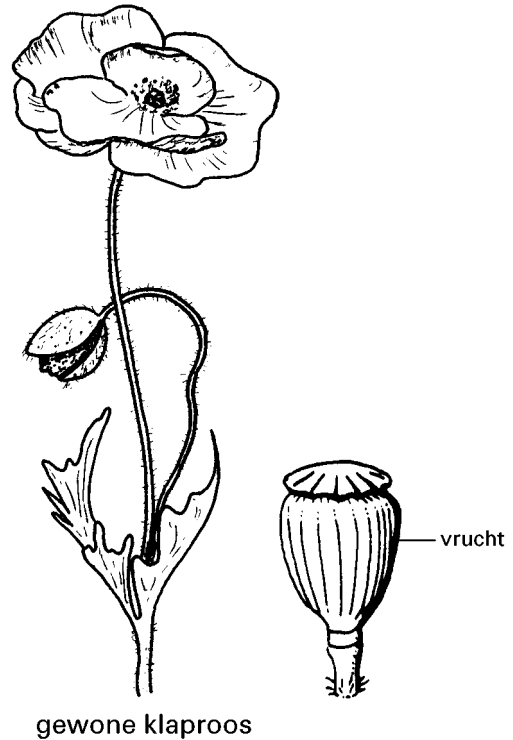
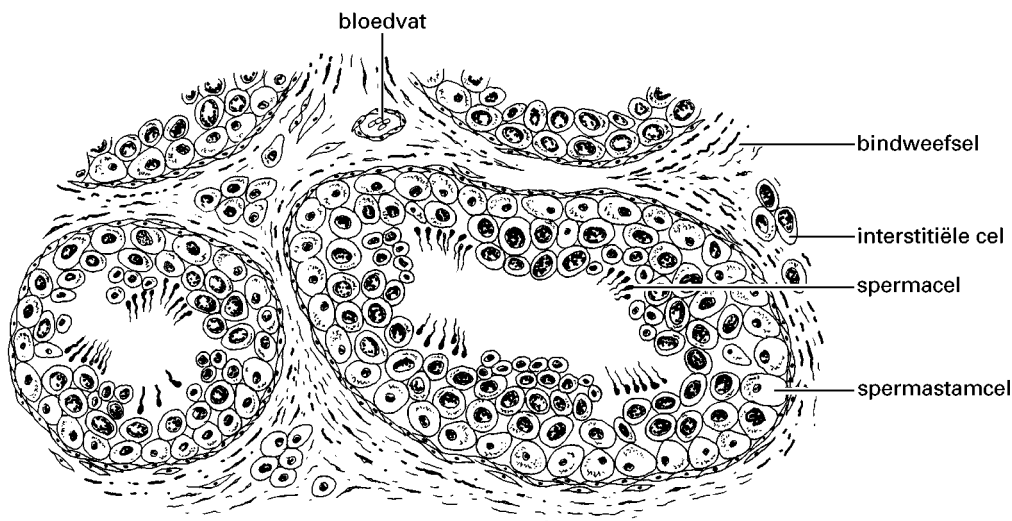
HAVO Tijdvak 1
VHBO Tijdvak 2
Donderdag 20 mei
13.30–16.30 uur

Boekje met informatie

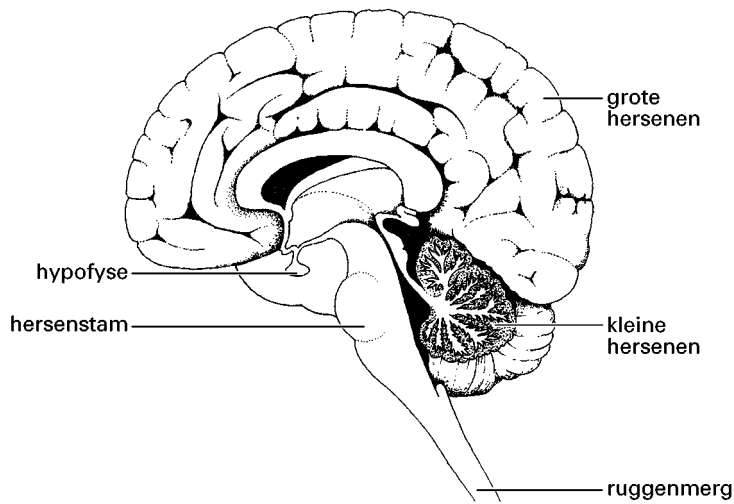
Bouw van een bloem**Tekst naar een determineertabel uit een flora.****Papaver L. Klaproos**

Planten met giftig melksap. De wind verspreidt de talrijke zaden, die ontsnappen door poriën onder het deksel van de rijpe vrucht.

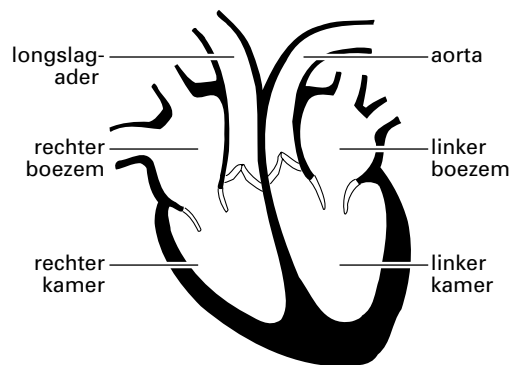
- 1 a Doosvrucht kaal.....2
 b Doosvrucht knotsvormig, meestal met weinige, naar boven gerichte borstels bezet. Stempel 4-6 stralig. Kroonbladeren donker scharlakenrood met zwarte voet. Eenjarig. Zandig akkerland.
Ruige klaproos. Papaver argemone L.
- 2 a Doosvrucht omgekeerd eivormig met afgeronde voet. Kroonbladeren scharlakenrood, soms roze, aan de voet vaak zwart gevlekt, zelden wit. Eenjarig. Op akkerland, langs wegen op ruigten.
Klaproos. Papaver rhoeas L.
 b Doosvrucht langwerpige-knopsvormig met versmalde voet. Kroonbladeren scharlakenrood. Eenjarig. Langs wegen en op zandig akkerland.
Kleine klaproos. Papaver dubium L.

Doorsnede van een deel van een testis

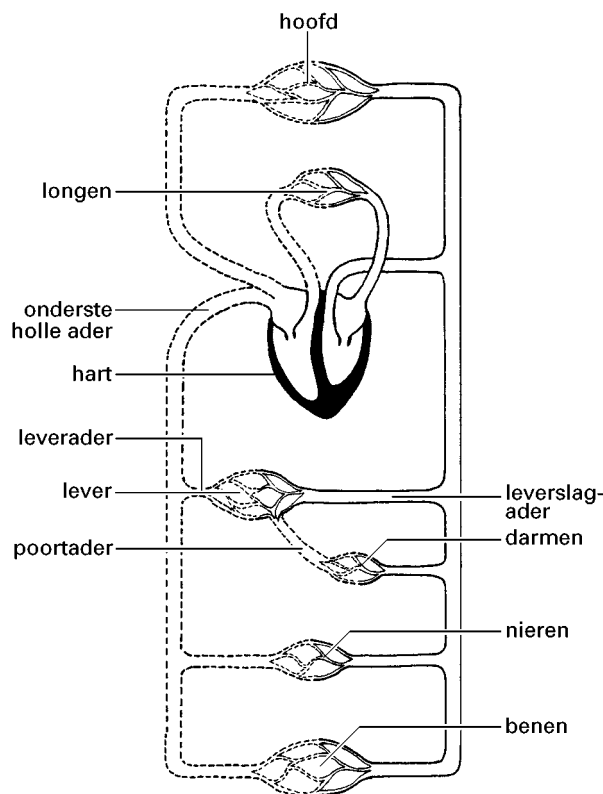
Schema van het centrale zenuwstelsel

Hart

Schematische bloedsomloop

Hormonen van de mens

herkomst	naam van het hormoon	voornaamste werking (tenzij anders genoemd, stimulering van ...)
hypothalamus	diverse hormonen	– regeling secretie van de hypofyse-hormonen
hypofyse (achterkwab)	oxytocine	– samentrekking baarmoederwand; toeschieten van de melk
	antidiuretisch hormoon (ADH)	– terugresorptie water in de nieren
hypofyse (voorkwab)	groeihormoon (GH)	– groei, ontwikkeling en stofwisseling
	thyreotroop hormoon (TSH)	– afgifte van thyroxine door schildklier
	follikelstimulerend hormoon (FSH)	– bij ♀♀ : groei en rijping van follikels in ovaria; secretie van oestradiol door ovaria
	luteïniserend hormoon (LH)	– bij ♂♂ : vorming van spermacellen in testes
	prolactine	– bij ♀♀ : ovulatie; vorming en handhaving van het gele lichaam
		– bij ♂♂ : secretie van testosteron door testes
		– stimuleert de melkproductie
schildklier	thyroxine	– stofwisseling; groei en ontwikkeling; remming secretie van TSH
eilandjes van Langerhans	insuline	– omzetting van glucose in glycogeen in lever en spieren; omzetting van glucose in vetten en eiwitten; verhoging permeabiliteit van celmembranen voor glucose
	glucagon	– omzetting van glycogeen in glucose
bijniermerg	adrenaline	– verwijding bloedvaten in o.a. skeletspieren en hersenen; verhoging hartslagfrequentie; verwijding bronchiën; omzetting van glycogeen in glucose
ovaria (follikel en geel lichaam)	oestradiol	– ontwikkeling van de geslachtsorganen en secundaire geslachtskenmerken; groei van het baarmoederslijmvlies; remming van secretie van FSH door de hypofyse; remming van prolactinesecretie
ovaria (geel lichaam)	progesteron	– remming secretie van LH en van FSH door de hypofyse; handhaving zwelling baarmoederslijmvlies; ontwikkeling melkklieren; remming samentrekking baarmoederwand; remming van prolactinesecretie
testes	testosteron	– ontwikkeling van de geslachtsorganen en secundaire geslachtskenmerken; remming secretie van LH door de hypofyse; vorming van spermacellen
placenta	progesteron	(zie bij ovaria)
	oestradiol	

Einde